

حقوق کودکان، دغدغه جامعه مدنی ایران

طرح: خبرگزاری جمهوری اسلامی

کودکان به عنوان سرمایه های اجتماعی فردا جزو آن دسته کسانی هستند که مواظبت و حمایت از حقوق آن ها از حساسیت و اهمیت بیشتری برخوردار است؛ هر چند نمی توان بر این واقعیت چشم پوشید که به رغم این حساسیت، نقض حقوق آن ها شاید آسان تر از دیگران صورت می گیرد.

هیچ گاه از خود پرسیده ایم وقتی که در لابه لای چرخ دنده های ماشینی این شهر شلوغ در حال خرد شدن هستیم، چه فکری برای کودکان خود و آینده آنها کرده ایم؟

سخت است شنیدن خبرها و دیدن وقایعی که حکایت از رنج ها و آزارهایی دارد که هر روز بر پیکره نحیف کودکانمان وارد می شود. از شنیدن این خبرها شرمنده می شویم؛ شرمنده می شویم از دست ها و صورت هایی که گرمایی که من و تو برای آن ها فراهم آورده بودیم نه تنها در سرمای جانکاه زمستان پناهگاه و مامنشان نبود که بلایی سوزاننده تر از آتش شد بر رخساره زیبایشان.

از کدام درد بگوییم که برتن و روح کوچک تو رانده شد؟ ببخش اگر در انتخاب سرویس مدرسه کوتاهی کردیم و تنها به خاطر چته را مانند خرگوش در سرویس مدرسه روی هم ریختیم و به مدرسه فرستادیم. ببخش اگر «تو» و هم قد و قواره «تو» کوچکت، 10 تا مسئول مهدکودکی که تو را به آن واگذار کرده بودیم با تو مانند یک حیوان رفتار کرد؛ ببخش اگر مدرسه برای تو ایمن نبود و تو ببخش که اگر خواستی چیزی هم ... از ظلمی که بر جسم و روح تو رفت و ترسیدی که کلامی بر زبان بیاوری «نفهمیدی» و «ندانستی»!! هیسسس ... بگویی، فریاد زدیم:

دوران کودکی سرآغاز زندگی هر انسانی بر صفحه گیتی است؛ بدون شک دوران کودکی و خاطره های تلخ و شیرین آن، شیطنت ها و لحظه های مفرح و بی دغدغه آن در ذهن همه ما رنگ و نقش خاصی دارد و هر زمان به یاد آن می افتیم لبخندی در گوشه لبانمان نقش می بندد. حساسیت این دوران تا حدی است که کوچکترین خاطره تلخ و تصویر منفی حتی تا لحظه مرگ نیز به همراه آدمی خواهد بود و در برخی موارد لطمه های جبران ناپذیری را به همراه خواهد داشت.

رشد و شکوفایی کودک بدون شک مستلزم محیطی آرام، دور از آسیب و تنش و سرشار از نشاط و مهربانی است. قانون ها و مقررات در هر جامعه ای از جمله اسباب ضروری است که اتکا به آن می تواند زمینه را برای ایجاد چنین محیطی فراهم آورد.

متأسفانه چندی است که اجحاف، بی رحمی و بی توجهی به کودکان در جامعه ما و اتفاق های مخاברה شده در این زمینه به یکی از چالش از سوی دیگر تنظیم و کوتاهی ها و تلاش برای جبران کاستی ها و از یک سو واکاوی و حقوقی تبدیل شده و-های بزرگ اجتماعی تصویب قوانین و حقوق ویژه در این زمینه در دستور کار سازمان ها و تشکل های حقوقی و مردم نهاد قرار گرفته است.

پیوست و قانون حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان نیز در سال 1381 به «کنوانسیون جهانی حقوق کودک» ایران در سال 1372 به نمونه ای از سازمان های مردم نهاد بوده که در کشور برای «انجمن حمایت از حقوق کودکان» تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. حمایت از حقوق کودکان مشغول فعالیت است. این انجمن در سال 1373، بعد از امضای مشروط پیمان نامه جهانی حقوق کودک از طرف دولت ایران به عنوان یک نهاد غیرسیاسی، غیردولتی، غیرانتفاعی و داوطلبانه برای تبلیغ، ترویج و تفهیم پیمان نامه حقوق کودک و به عنوان نمادی از جامعه مدنی ایران تاسیس شد.

درباره انجمن حمایت از حقوق کودکان

انجمن حمایت از حقوق کودکان با پشتوانه فعالیت اعضای داوطلب خود در راستای بهبود وضعیت عمومی زندگی کودکان گام بر می دارد. اهتمام انجمن، شناسایی و هموار ساختن راه های رسیدن به حداقل زندگی مناسب برای همه کودکان در زمینه های رشد جسمی، ذهنی، عاطفی و اجتماعی در کشور است.

تمرکز فعالیت های این انجمن در عرصه های مختلفی همچون آموزش، اطلاع رسانی، بهداشت، کمک های عملی به کودکان آسیب دیده و کودکان آسیب دیده از بلاهای طبیعی و در شرایط بحرانی، کودکان کار، کودکان آزار دیده (قربانیان کودک آزاری) و نیز ارائه خدمات مشاوره رایگان به کودکان و نوجوانان و خانواده ها است.

مدیر داخلی انجمن حمایت از حقوق کودکان در گفت و گو با گروه پژوهش های خبری ایرنا، در خصوص ساختار این «محبوبه عسگری» انجمن گفت: بر مبنای اساسنامه، انجمن به صورت هیات مدیره اداره می شود که این هیات هر دو سال یک بار توسط مجمع عمومی انتخاب می شود؛ هیات مدیره متشکل از هفت نفر عضو اصلی و دو نفر عضو علی البدل (عضو فرعی یا وابسته)، یک بازرس اصلی و یک بازرس علی البدل است.

به گفته وی، مجوز انجمن از سوی وزارت کشور صادر شده است و در انتخابات انجمن نماینده وزارت کشور حضور دارد. تمامی کمک های مالی به انجمن، کمک های مردمی است. از سوی دیگر، شفافیت برای حامیان مالی انجمن به طور کامل تامین می شود، به این ترتیب که انجمن گزارش های خود را در اختیار داوطلبان و حامیان مالی قرار می دهد. به تازگی نیز به منظور بهره مندی از قانونمندی اقدام کرده است. «ایزو 9001» بیشتر، برای دریافت نشان

انجمن حمایت از حقوق کودکان از یک سو تلاش می کند خانواده ها، جامعه و دولت را نسبت به رعایت و ملاحظه حقوق کودکان حساس تر سازد و از سوی دیگر بسترهای قانونی برای الزام آور شدن احترام و رعایت حقوق کودکان را فراهم آورد. در این راستا انجمن خدمات و فعالیت های خود را در قالب واحد های ستادی با برگزاری دوره های آموزشی، کارگاه ها و نشست های ماهانه، جلب همکاری رسانه های عمومی بویژه مطبوعات، ارائه خدمات مددکاری، مشاوره، حقوقی، آموزشی و پژوهشی پیگیری می کند.

گستره فعالیت های انجمن

اجرائی تثبیت کرده اجتماعی و -انجمن حمایت از حقوق کودکان از ابتدای تشکیل، فعالیت های خود را در سه گستره حقوقی، فرهنگی است. اساس این مجموعه در وهله نخست تغییر نگاه نسبت به کودک و در مرحله بعد، تغییر در قوانین و مقررات کشور به سود کودکان است.

بحث آموزش های انجمن در شاخه های فرهنگی و اجتماعی شامل اطلاع رسانی، افزایش آگاهی و آموزش حقوق کودکان به خانواده ها، نهادها و سازمان های اجتماعی است که با کودکان سر و کار دارند. همچنین تلاش در راستای کاهش و پیشگیری از بدرفتاری، آزار و هر نوع سوء استفاده، بی توجهی، بهره کشی، تبعیض و رفتارهایی که به سلامت جسمی، روحی و روانی کودکان آسیب می رسانند، از دیگر وظیفه های کمیته آموزشی انجمن است.

به گفته مدیر داخلی انجمن مقوله آموزش، خدماتی است برای دستیابی به آگاهی های لازم در زمینه فرزندپروری، مهارت های زندگی، مراحل رشد کودک و توانمندی حل مساله برای خانواده ها و کودکان که از طرف داوطلبان این انجمن ارائه می شود.

عسگری ارایه ی برنامه های آموزشی را در وهله نخست برای داوطلبان و بنا به درخواست، برای خانه های سلامت شهرداری، مهدهای کودک، مدرسه های غیرانتفاعی و غیره توصیف کرد.

در زمینه آموزش صاحب نظران، انجمن بر این باور است که این مقوله برای کودکان باید در همه زمینه ها و مقتضی سن و حد کودکان و به زبان ساده انجام پذیرد.

عسگری در این خصوص اعلام کرد: ما معتقدیم بسیاری از مهارت های زندگی همچون حل مساله، روابط اجتماعی و کنترل خشم باید از نخستین سال های کودکی و در مقطع دبستان فرا گرفته شود، زیرا در سنین بالاتر فراگیری این مهارت ها دشوارتر خواهد بود و در صورت

به مسایل آسیب زا را فرا «نه گفتن» یادگیری نیز، نهادینه سازی و عملی کردن آن چندان میسر نیست. به عنوان مثال کودک باید توانایی بگیرد و اعتماد به نفس کافی برای گذر از محیط های آسیب زا را داشته و بتواند از خودش دفاع کند.

به گفته وی اگر کودکی آموزش نبیند، در سنین نوجوانی نیز که مرحله خودنمایی است قدرت نه گفتن را نخواهد داشت. از سوی دیگر نیز امری ذاتی نیست، بلکه امری اکتسابی است و والدین برای تربیت فرزندان خود باید آموزش های لازم را «پدر و مادر خوب بودن» دریافت کنند.

ویژه پدرها و مادرها نیز با «کارگاه های حقوق کودک» مدیر داخلی انجمن حمایت از حقوق کودکان با تاکید بر این مطلب ادامه داد: همین رویکرد برگزار می شود تا والدین با حقوق کودکان و مسئولیت فرزندان خود آشنا شوند. اگر چه برخورداری از آموزش و تغذیه با است و کودک بیشتر به «خواسته های کودک» کیفیت از حقوق کودک به شمار می رود، اما باید بدانیم که فن آوری های نوین جزو فعالیت بدنی نیاز دارد تا خلایقیت وی را شکوفا سازند.

کمیته حقوقی هم یکی دیگر از بخش های انجمن حمایت از حقوق کودکان است. این کمیته از وکلا و حقوقدانان تشکیل شده است و بررسی قوانینی را که به کودک و زندگی او مربوط است، برعهده دارد. تلاش برای بازنگری در قوانین موجود به سود کودکان و همچنین ارائه پیشنهاد برای اصلاح یا تغییر قوانین برای حمایت از آن ها از جمله این وظایف است.

عسگری با ذکر این مطلب گفت: سازمان های مردم نهاد با زوری دولت هستند؛ ما در نشست های انجمن، از صاحب نظران بدنه دولت دعوت به عمل آورده و نقاط ضعف قوانین را مورد بحث و بررسی قرار می دهیم. از جمله فعالیت های حقوقی به نتیجه رسیده در این خصوص می توان به طرح و پیگیری قانون جدید حضانت و ارایه طرح اولیه قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب سال 1381 اشاره کرد.

وی افزود: از سال 1381 کودک آزاری از جرم خصوصی به جرم عمومی تبدیل شد؛ بر اساس این قانون همه مردم مسئول هستند کودک آزاری ها را به دادستانی یا انجمن حمایت از حقوق کودکان اطلاع دهند؛ این اطلاع رسانی یک وظیفه قانونی است و کلا تری و قوه قضائیه آن را پیگیری می کنند. در صورت گزارش نکردن، جزای نقدی یا مجازات 6 ماه حبس تعریف شده است.

عسگری در خصوص فعالیت های گذشته و زمان حاضر انجمن تصریح کرد: از فعالیت های حقوقی در حال پیگیری این انجمن نیز می توان به فعالیت در زمینه تهیه شناسنامه برای کودکان فاقد هویت، تلاش مستمر برای وضع قوانین دوستدار کودک، بر عهده گرفتن وکالت پرونده های کودک آزاری به صورت رایگان و پیگیری و تلاش برای تصویب نهایی قانون حمایت از کودکان و نوجوانان اشاره کرد. به گفته مدیر داخلی انجمن، مشاوره های روانشناختی، تعارض های حقوقی و مداخله های مددکاری نیز از جمله فعالیت های این انجمن به شمار می روند. با توجه به این اصل که مفاد کنوانسیون جهانی حقوق کودک در تعیین سمت و سوی قوانین نقش تعیین کننده بی دارد، تلاش ما این است که از سوی دیگر به اجرایی شدن قوانین موجود همچون آموزش رایگان تا پایان دوره راهنمایی کمک کنیم.

نمونه ای از فعالیت های اجرایی انجمن

انجمن حمایت از حقوق کودکان در منطقه های شوش و ناصرخسرو دو مرکز برای یاری رسانی به کودکان بی شناسنامه، مهاجر، بازمانده برپا کرده است. کودکان برای به دست آوردن آموزش های بهداشتی، سوادآموزی و دریافت کمک های مددکارانه به این ... از تحصیل و مراکزها مراجعه می کنند و برای آن ها امکاناتی همچون تحصیل و لوازم التحریر رایگان به همراه میان وعده غذایی فراهم آورده می شود.

عسگری با اشاره به این مطلب افزود: برای کودکان بالای چهارده سال نیز دوره های حرفه آموزی ارایه می شود. هزینه این دوره ها نیز از سوی حامیان مالی انجمن تامین می شود. لازم به ذکر است همه این تمهیدات و آموزش ها در جهت عمل به مفاد پیمان نامه و فراهم آوردن فرصت های شکوفایی برای کودکان است.

در مواقع بحران یا حوادث غیرمترقبه نیز انجمن حضور دارد و اقدام های لازم در یاری رسانی به کودکان آسیب دیده و در معرض آسیب را فراهم می آورد. انجمن بعد از زلزله سال 1376 در جنوب خراسان، به تجهیز خوابگاه، مدرسه و تاسیس فرهنگ سرا و کتابخانه و مهدها همت گماشته است.

مدیر داخلی انجمن حمایت از حقوق کودکان در پایان گفت و گوی خود با ایرنا به یکی از مشکلات انجمن در فعالیت های مددکارانه اشاره کرد و گفت: فعالیت های مددکارانه انجمن به صورت مستقیم نیست؛ به عنوان نمونه، مددکاران ما به لحاظ قانونی هنوز حق ندارند در موارد کودک آزاری به صورت مستقیم وارد عمل شوند؛ ما ناگزیر هستیم در صورت اطلاع از چنین مواردی به اورژانس اجتماعی بهزیستی اطلاع دهیم، بهزیستی نیز باید برای بررسی قانونی از قوه قضائیه مجوز کسب کند؛ این در حالی است که به لحاظ قانونی مددکار اجتماعی باید بتواند با کارت مددکاری خود در صورت بروز چنین مواردی، به طور مستقیم وارد عمل شود.

سخن آخر

به نظر می‌رسد بهبود وضعیت عمومی زندگی کودکان صرف نظر از بحث آموزش و لزوم انتقال مهارت‌های زندگی به آنان در وهله نخست، نیازمند بسترهای قانونی برای الزام آور شدن احترام و رعایت حقوق کودکان در گستره‌های حقوقی و اجرایی است.

حوادثی که از طریق رسانه‌ها در زمینه پایداری شدن حقوق کودکان به گوش می‌رسد، زنگ خطر و هشدار جدی در پیرنگ ساختن ضرورت توجه مستمر و قاطع به معضل‌هایی همچون کودک‌آزاری است.

پیگیری و تلاش برای تصویب نهایی قانون حمایت از کودکان و نوجوانان و فراهم آوردن فرصت‌های شکوفایی برای آنان یکی از موضوع‌هایی است که باید با بهره‌گیری از تشکل‌های واسطه همچون سازمان‌های مردم‌نهاد و تمرکز ویژه مسئولان در صدر کار دستگاه‌های حکومتی قرار گیرد؛ زیرا هرگونه کوتاهی، اهمال و بی‌مسئولیتی در این برهه، پیامدهای ناخوشایندی را برای وجهه حقوقی کشور در عرصه بین‌المللی و نیز از جنبه انسانی به همراه خواهد داشت.

[ایرنا منبع:](#)